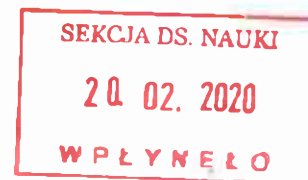

dr hab. Grzegorz Ciechanowski, prof. Uniwersytetu Szczecińskiego
Instytut Nauk o Polityce i Bezpieczeństwie
Uniwersytet Szczeciński
ul. Krakowska 71-79, 70-071 Szczecin
Tel.: 782 685 846 e-mail: gc57@op.pl

RECENZJA

głównego osiągnięcia naukowego oraz innych aktywności naukowych, organizacyjnych i dydaktycznych doktora Marka Leszka Górki w związku z postępowaniem habilitacyjnym

Recenzja osiągnięć naukowych doktora Marka Leszka Górki (Habilitant swoje prace podpisuje pierwszym imieniem, zatem uszanuję tę okoliczność i będę ją stosował w dalszej części tekstu) została podzielona na dwie części. Pierwsza z nich dotyczy oceny głównego osiągnięcia naukowego – monografii pt. *Istota bezpieczeństwa cybernetycznego w polityce państw Grupy Wyszehradzkiej w latach 2013–2017* (Warszawa 2019). Druga część to ocena całości dorobku naukowego, dydaktycznego i organizacyjnego dr. Marka Górki.

Ogólna charakterystyka sylwetki Habilitanta

Ubiegający się o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych, dyscyplinie nauk o polityce, Habilitant złożył komplet dokumentów i materiałów nieodzownych do sporządzenia niniejszej opinii.

Dr Marek Górka jest absolwentem Uniwersytetu Szczecińskiego (1. stopień polonistyka) oraz Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu na kierunku politologia, studia ukończył z wynikiem dobrym plus w 2005 roku. Podczas ich trwania w 2004 roku ukończył też dwuletnie Europejskie Studia im. Jeana Monneta na Wydziale Prawa i Administracji UMK w Toruniu.

W 2007 roku rozpoczął studia doktoranckie na Wydziale Nauk Politycznych na Akademii Humanistycznej im. Aleksandra Gieysztora w Pułtuskach, a stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie nauk o polityce uzyskał na Wydziale Nauk Politycznych tejże uczelni w 2011 roku po obronie rozprawy doktorskiej pt. *Wybory parlamentarne w Polsce w 2007 roku. Uwarunkowania, przebieg i konsekwencje polityczne*.

Jesienią 2010 roku został zatrudniony na stanowisku asystenta w ówczesnym Instytucie Polityki Społecznej i Stosunków Międzynarodowych na Politechnice Koszalińskiej,

przekształconym w październiku 2015 roku w Wydział Humanistyczny. W tym samym czasie Habilitant został mianowany na stanowisko adiunkta. Politechnika Koszalińska do chwili obecnej jest jego podstawowym miejscem pracy.

Doktor M. Górka jako osiągnięcie naukowe stanowiące opisany w art. 16 ust. 2 *Ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym* z 14 marca 2003 r. warunek dopuszczenia do postępowania habilitacyjnego wskazał monografię pt. *Istota bezpieczeństwa cybernetycznego w polityce państw Grupy Wyszehradzkiej w latach 2013–2017*.

CZĘŚĆ I

RECENZJA

głównego osiągnięcia naukowego doktora Marka Leszka Górki – monografii pt. *Istota bezpieczeństwa cybernetycznego w polityce państw Grupy Wyszehradzkiej w latach 2013–2017* (Warszawa 2019)

1.1 Ocena osiągnięcia naukowego

Osiągnięcie naukowe to monografia licząca 336 stron, opublikowana przez wydawnictwo Difin. Recenzentami pracy są dr hab. Izabela Oleksiewicz, prof. Politechniki Rzeszowskiej oraz prof. dr hab. Jacek Knopek, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu.

Monografia stanowi analityczne studium mające na celu zbadanie nowego typu niebezpieczeństwa – szeroko pojętego zjawiska cyberzagrożenia, jakie pojawiło się na świecie wraz z upowszechnieniem internetu oraz wpływu jaki w latach 2013–2017 wywierało ono na kształtowanie się w tym względzie polityki bezpieczeństwa wśród państw Grupy Wyszehradzkiej i ich funkcjonowania w ramach UE i NATO.

Zarówno sam typ dynamicznie rozwijającego się zjawiska stanowiącego nowy element mający wpływ na stabilność międzynarodowej, jak i związek czterech państw, które poddał analizie autor sprawiają, że podjęty temat jest aktualny, ważny również dla naszego kraju, a z powodu konsekwencji politycznych – istotny z punktu widzenia nauk społecznych, w tym szczególnie politologii.

1.2. Metodologiczna warstwa pracy

Informacje o założeniach metodologicznych dr M. Górka podał we Wstępie. Przekonująco przedstawił uzasadnienie wyboru perspektywy badawczej dotyczącej zarówno istoty pracy (rosnące znaczenie bezpieczeństwa cybernetycznego), obszaru (Grupa Wyszehradzka – V 4) jak i ram czasowych, choć w tej ostatniej kategorii Autor analizuje okres jedynie czterech lat 2013–2017 (w rzeczywistości jest to analiza szersza, ale ze szczególnym uwzględnieniem tego okresu), tymczasem na wiele elementów polityki międzynarodowej i postrzegania zagrożeń przez elity polityczne państw V-4 miały wpływ wydarzenia znacznie wcześniejsze. Tej refleksji zabrakło w pracy i choć to nie publikacja historyczna, dzieje sprzed kilku dekad zawsze mają wpływ na postrzeganie świata przez współczesnych. Autor zapewnia, że w pracy podjął próbę weryfikacji pięciu hipotez, z których pierwsza brzmi: *Bezpieczeństwo Europy Środkowej, jak pokazuje historia, zawsze było niepewne...* (s. 20), ale w zasadzie na tym kończą się rozważania w tym zakresie.

Analiza różnorodnych aspektów polityki cyberbezpieczeństwa członków grupy V 4 pociągnęła za sobą postawienie czterech celów badawczych, do których Autor sformułował hipotezy badawcze. Taki zabieg metodologiczny, choć nieco skomplikowany, jest zaprezentowany czytelnie i nie budzi zastrzeżeń, tym bardziej że pytania badawcze są przemyślane i jasno sformułowane.

W swej pracy Autor zastosował metodę porównawczą dla ukazania różnic pomiędzy państwami V 4 w polityce cyberbezpieczeństwa; analizę systemową umożliwiającą potraktowanie tych działań jako całościowego zjawiska; analizę instytucjonalno-prawną dla zbadania inicjatyw podejmowanych przez państwa V 4 w wiodącym temacie, w warunkach dynamicznie zachodzących zmian w cyberprzestrzeni oraz metodę jakościową dla prześledzenia rozwoju polityki bezpieczeństwa cybernetycznego. Autor tak pisze o zastosowaniu przez niego kolejnej ważnej metody badawczej: *w celu pozyskania danych o nieoficjalnym charakterze, był bezpośredni i indywidualny wywiad z pracownikami instytucji zajmujących się cyberbezpieczeństwem* (s. 25). Ta metoda, mimo że interesująca, obnaża trzy słabości, a może bardziej trudności przed którymi stanął Autor – ukazuje trudności w dostępie do zapewne wielu niejawnych materiałów, nie daje gwarancji uzyskania pełnego obrazu badanych obszarów, a jedynie to, co pytane osoby zechciały przedstawić, trzecia rzecz to ich subiektywna ocena poszczególnych zjawisk. Habilitant

przywołuje też metodę historyczną, choć jak wspomniano wcześniej, w tym wypadku nie zanurzał się w badaną materię zbyt głęboko.

Co warte podkreślenia, Autor kompetentnie nawiązuje do aktualnego stanu wiedzy, opiera się na dostępnych, wiarygodnych źródłach i materiałach oraz na aktualnej, zagranicznej oraz krajowej, należycie dobranej literaturze przedmiotu. Zbiór wykazanych w *Bibliografii* dokumentów, monografii, artykułów naukowych, wiarygodnych materiałów pozyskanych z internetu, obejmuje łącznie 371 pozycji. Konstrukcja pracy (wstęp, pięć rozdziałów, zakończenie) ilustruje logiczne podejście do kolejno podejmowanych zagadnień, uwiarygodnienia hipotez, będących odpowiedziami na pytania badawcze, oraz realizacji założonych celów.

Na szczególną, wysoką ocenę zasługuje język – jest wysoce profesjonalny, precyzyjny, wolny od naukowej nowomowy, a poprzez jasność wypowiedzi w trudnym, analizowanym temacie staje się przyjazny czytelnikowi.

1.3 Warstwa merytoryczna pracy

Pierwsza uwaga dotyczy brzmienia tytułu publikacji: *Istota bezpieczeństwa cybernetycznego...* Jeśli za *Słownikiem PWN* rozumiemy pierwsze słowo jako „to, co jest w czymś zasadnicze”, to rodzi się pytanie, dlaczego Autor skupił się jedynie na istocie opisywanego zjawiska? To zaskakująca selekcja, tym bardziej, że jak sam pisze we wstępie: *Głównym celem badawczym niniejszej pracy jest analiza różnorodnych aspektów polityki cyberbezpieczeństwa...* (s. 18). Takie podejście jest w pełni zrozumiałe i tak je w publikacji konsekwentnie realizuje. Konkludując, uważam że w tytule znalazło się o jedno słowo za dużo.

Pierwszy z pięciu rozdziałów „Bezpieczeństwo cybernetyczne w przestrzeni UE i NATO” składa się z dwóch części. W pierwszej Autor przeanalizował działania instytucjonalno-prawne, których podstawowym celem było włączenie bezpieczeństwa cybernetycznego do głównego nurtu politycznego tych dwu organizacji. Szczególnie cenna jest przeprowadzona tu analiza etapów ewolucji budowania cyberbezpieczeństwa, które w sytuacji dynamicznie zachodzących zmian zapewniają elastyczność oraz efektywność działań obu organizacji na tym polu.

W pierwszej części rozdziału drugiego „Uwarunkowania cybernetyczne i pozacybernetyczne państw Grupy Wyszehradzkiej” nakreślona została jej geneza i historia. Au-

tor precyzyjnie określił główne założenia polityki zagranicznej czterech państw, często wyraźnie różniące się między sobą. Na podstawie tej analizy omówił uwarunkowania zaawansowania cybernetycznego państw V 4 i na tej podstawie przedstawił inicjatywy podejmowane na tym polu przez poszczególne kraje w okresie sprawowania przez nie prezydencji w Grupie. Autor słusznie skupił się na przedstawieniu różnic w ocenie sytuacji na arenie międzynarodowej, szczególnie w stosunku do agresywnej polityki Rosji (Krym, wschodnia Ukraina). Omawia te postawy z perspektywy cywilnej i militarnej. Ten ostatni element kończy przykładem wspólnej inicjatywy – Wyszehradzkiej Grupy Bojowej UE, ważnego elementu budowania wojskowej wiarygodności państw tego regionu. Istotnym uzupełnieniem tej części byłoby, moim zdaniem, przypomnienie losu Wielonarodowej Brygady Czesko-Polsko-Słowackiej, która istniała w okresie 2002–2005 i miała wdrażać siły zbrojne Słowacji do sprawnego funkcjonowania w ramach NATO. Jej niespodziewane rozwiązanie stanowiło fiasko projektu, ukazuje też w jak trudnym, pełnym wyzwań temacie się poruszamy.

W trzecim rozdziale „Cyberzagrożenia jako czynniki kształtujące politykę państw Grupy Wyszehradzkiej” scharakteryzowane zostały cyberataki przeprowadzone z motywacji politycznych, a kontynuacją tego tematu jest również ciekawie poprowadzona analiza dezinformacji stosowanej m.in. na obszarze państw Europy Środkowej. W drugiej części rozdziału omówione zostały działania podejmowane przez państwa V 4, będące reakcją na ten typ zagrożeń w wymiarze instytucjonalnym państwa, współpracy podmiotów w zakresie wymiany informacji i innych.

W czwartym rozdziale „Technologie informacyjno-komunikacyjne w polityce cyberbezpieczeństwa państw Grupy Wyszehradzkiej” przedstawiono charakterystykę krajów V 4 na tle innych obszarów europejskich w kontekście rozwoju technologii informacyjno-komunikacyjnych. Z tej analizy wynika, że nasz region w tym względzie ciągnie się w ogonie państw Europy, gdzie najbardziej zaawansowanymi są, ogólnie rzecz biorąc państwa skandynawskie. Autor przytacza szereg ważnych danych opartych na wiarygodnych, specjalistycznych źródłach, ale zbyt pobieżnie jest tu przedstawiona analiza bezpieczeństwa wynikającego z konsekwencji takiego stanu rzeczy.

W piątym rozdziale „Perspektywy polityki cyberbezpieczeństwa państw Grupy Wyszehradzkiej” dr M. Górka przedstawił relacje, ogólnie to ujmując, zachodzące między technologią a wolnością obywatelską. Scharakteryzował kluczowe zjawiska widoczne w cyberprzestrzeni, które w zależności od postrzegania i woli decydentów politycznych mogą być czynnikiem destrukcyjnym bądź wzmacniającym rozwój państwa i społeczeń-

stwa. Tu Autor wyszedł nieco poza ścisłe ramy geograficzne, które sobie narzucił (UE, NATO) i starał się odpowiedzieć na pytanie o odporność demokracji na procesy zachodzące w cyberprzestrzeni w zderzeniu z rolą, jaką odgrywają pierwszoplanowi światowi aktorzy: Federacja Rosyjska, Chińska Republika Ludowa a także Stany Zjednoczone.

W dalszej części rozdziału Autor dokonał analizy dokumentów strategicznych odnoszących się do budowania bezpieczeństwa cybernetycznego przez poszczególne państwa Grupy Wyszehradzkiej, gdzie wykazał zakres podobieństw oraz różnic w sposobie interpretowania zagrożeń i wprowadzania rozwiązań wobec określonych problemów. Podkreślił, nie bez racji, że różnice te bazują niejednokrotnie na ambicjach politycznych, z drugiej zaś strony ograniczają je możliwości reprezentowanego potencjału w stosunku do współczesnych wyzwań. Te elementy – chęć odgrywania ważnej roli w regionie porównaniu ze skromnymi zasobami, widocznymi szczególnie w innowacyjnych obszarach współczesności, jak wynika z lektury publikacji, są charakterystycznym rysem politycznych postaw państw V 4. Życie natomiast podpowiada, że takie wzorce zachowań są charakterystyczne dla budowania swojej pozycji przez wiele krajów.

Odnosząc się do ogólnych spostrzeżeń, godne podkreślenia jest to, że każdy rozdział poprzedzony jest wprowadzeniem, kończy się zaś wnioskami dotyczącymi zaprezentowanej treści. W tekście publikacji zwraca uwagę starannie prowadzona analiza współczesnych zagrożeń cybernetycznych, co wynika zapewne z faktu, że Autor od kilku lat zajmuje się tą problematyką. Nieco mniejszy poziom precyzji w tym względzie osiąga przy charakteryzowaniu polityki państw V 4. Być może wynika to ze specyficznego zasobu materiałów, dokumentów strategicznych i formułowanych deklaracji, fasadowego, oficjalnego prezentowania dokonań przez ośrodki rządowe czterech państw, zaprawionego urzędniczym optymizmem. Inaczej rzecz się ma w wymiarze praktycznym, szczególnie w praktyce, w asygnowaniu środków na inwestycje w zakresie cyberbezpieczeństwa i te dwa zasadnicze różniące się elementy Autor podkreśla w publikacji.

Zakończenie ma się dobrze, kiedy zawarte jest w nim przede wszystkim rozliczenie z trafności przyjętej perspektywy badawczej, celu pracy, rozwiązania problemu (problemów) badawczego, stopnia weryfikacji hipotezy (hipotez) badawczej. W tej części recenzowanej pracy Autor podzielił się konkluzjami, przy czym mógłby wyrazić je bardziej wyraziście.

Zgłoszone tu uwagi nie zmieniają mojej opinii, że po uważnej lekturze dzieła stwierdzam, iż zakładany cel pracy został osiągnięty, hipotezy robocze zweryfikowane w wystarczającym stopniu. Recenzowana monografia jest dziełem poruszającym współ-

cznie kluczowe problemy bezpieczeństwa państw naszego regionu, pracą wnoszącą istotne wartości dla rozwoju nauk społecznych, dyscypliny nauk o polityce a także, co nie jest bez znaczenia, dyscypliny nauk o bezpieczeństwie.

CZĘŚĆ II

O C E N A

dorobku naukowego organizacyjnego i dydaktycznego dr. Marka Leszka Górki w związku z postępowaniem habilitacyjnym

Ocenę dorobku naukowego dr. Marka Leszka Górki chciałbym przeprowadzić w kilku kontekstach, do których zaliczam: 1. dynamikę dorobku naukowego, 2. lokowanie publikacji, 3. tematykę badawczą, 4. pozostałą aktywność naukowa, 5. dorobek organizacyjny i dydaktyczny, 6. Umiejdzynarodowienie.

2.1 Dynamika dorobku naukowego

Ilość prac naukowych opublikowanych przez Habilitanta będzie pierwszym kryterium oceny dynamiki rozwoju dorobku naukowego. Otóż dr Marek Górka opublikował dotąd 63 teksty naukowe. Struktura tych publikacji przedstawia się następująco:

- 5 samodzielnych monografii naukowych (w tym główne osiągnięcie naukowe);
- 6 monografii pod redakcją;
- 7 książek współredagowanych;
- 34 artykuły naukowe (w tym 12 w języku angielskim, z tego 6 opublikowanych za granicą);
- 28 samodzielnych rozdziałów w pracach zbiorowych (z tego 1 opublikowano w języku angielskim).

W sumie aż 13 publikacji napisano w języku angielskim, z tego sześć ukazało się poza granicami kraju. Świadczy to o umiejdzynarodowieniu dorobku dr. M. Górki. Te osiągnięcia znajdują odzwierciedlenia w liczbie cytowań publikacji jego autorstwa, która według programu *Publish or Perish* wynosi 17, a Indeks Hirsha wynosi 2. Warto dodać, że dziewięć publikacji naukowych znajduje się na liście European Reference Index for the Humanities (ERIH) oraz jedna w bazie Journal Citation Reports (JCR). W swoich pracach bardzo często przytacza przemyślenia zagranicznych autorów, co podnosi wagę jego przekazu i daje czytelnikowi wgląd w dorobek kluczowych amerykańskich i europejskich ekspertów.

W dokumentacji dostarczonej przez Habilitanta zawarta została informacja o jego czynnym udziale w pięciu zagranicznych konferencjach (dwie w Grecji, dwie na Litwie,

jedna na Słowacji) oraz 23 krajowych (w tym siedmiu międzynarodowych) konferencjach naukowych.

Wstępna ocena ilościowa dorobku naukowego dr M. Górki dowodzi, że dynamika rozwoju Habilitanta jest prawidłowa. Generalnie ilościową część oceny dorobku dr. M. Górki należy ocenić bardzo wysoko.

2.2. Lokowanie publikacji

Umiejscowienie wydawnictw, tytułów czasopism, ośrodków naukowych, także miast, gdzie naukowcy publikują swoje teksty, jest ważną informacją, nadającą przy tym określoną specyfikę profilowi ich dorobku oraz często stającą się elementem ich dalszej kariery i generowaniem odpowiedniego wpływu na wzbogacenie danej dziedziny naukowej. W odniesieniu do dorobku naukowego dr. M. Górki lokowanie publikacji przedstawia się następująco:

Samodzielne monografie ukazały się jak następuje:

- *Leopold Tyrmand – kontestator komunizmu. Rzeczywistość dekady stalinowskiej w zwierniku Dziennika 1954 oraz prasy PRL*, Koszalin, Wydawnictwo Politechniki Koszalińskiej 2014;
- *Karnawał i media jako determinanty współczesnej polityki*, Koszalin, Wydawnictwo Politechniki Koszalińskiej 2015;
- *Mossad. Porażki i sukcesy tajnych służb izraelskich*, Warszawa, Wydawnictwo Difin 2015.
- *PO-PiS-owa demokracja. Rywalizacja partyjna w latach 2005-2015*, Koszalin, Wydawnictwo Politechniki Koszalińskiej 2017;
- *Istota bezpieczeństwa cybernetycznego w polityce państw Grupy Wyszehradzkiej w latach 2013–2017*, Warszawa, Wydawnictwo Difin 2019.

Monografie (samodzielna i dwie współautorskie):

- a) monografie pod redakcją:
 - Wydawnictwo Adam Marszałek – 1
 - Wydawnictwo Difin – 1
 - Wydawnictwo Politechniki Koszalińskiej – 3
- b) książki współredagowane:
 - Wydawnictwo Media Expo – 3
 - Wydawnictwo Politechniki Koszalińskiej – 4

Czasopisma naukowe, w których ukazały się 34 artykuły Habilitanta (w tym jako współautora) to:

- „Journal of Educational Sciences” – 1
- „The European Review” – 1
- „Acta Politica Polonica” – 1
- „Computer Science and Information Technology” – 1
- „Cywilizacja i Polityka” – 2
- „e-Politikon” – 3
- „Forum Politologiczne” – 1

- „Gdańskie Studia Międzynarodowe” – 1
- „Kwartalnik Bellona” – 1
- „Polish Political Science Yearbook” – 3
- „Politics in Central Europe” – 2
- „Przegląd Geopolityczny” – 1
- „Przegląd Politologiczny” 1
- „Przegląd Zachodniopomorski” – 2
- „Security, Terrorism and Society - International Journal” – 2
- „Środkowoeuropejskie Studia Polityczne” – 1
- „Studia Edukacyjne” – 1
- „Studia Gdańskie. Wizje i Rzeczywistość” – 1
- „Świat Idei i Polityki” – 1
- „Symbolae Europaeae” 1
- „Wrocławskie Studia Politologiczne” – 2
- „Zeszyty Naukowe Almmamer” – 2
- „Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej” – 1
- „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego Acta Politica” – 1

Można stwierdzić, że wiele z powyższych tytułów czasopism naukowych jest ważnych, liczących się, cechujących się odpowiednim zasięgiem i odbiorem czytelnictwem.

Warto zauważyć, jak wiele artykułów naukowych dr. Górki ukazało się w różnych czasopismach naukowych funkcjonujących w znanych ośrodkach naukowych, co świadczy, że różne redakcje decydowały o przyjęciu opracowań do druku, a Habilitant nie buduje swojego dorobku w oparciu o jeden wiodący tytuł.

Z kolei w pracach zbiorowych ukazało się 28 samodzielnych rozdziałów w następujących wydawnictwach:

- Vytautas Magnus University Press Kaunas, Litwa – 1
- Wydawnictwo Echo – 1
- Wydawnictwo Adam Marszałek – 5
- Wydawnictwo Centrum Szkolenia sił Powietrznych w Koszalinie – 1
- Wydawnictwo Difin – 4
- Wydawnictwo Media Expo – 4
- Wydawnictwo Naukowe Intellect – 1
- Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego – 1
- Wydawnictwo Politechniki Koszalińskiej – 9
- Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego – 1

W przypadku publikacji jednego rozdziału w pracach zbiorowych (M. Górka, *Kryzys lewicy w Polsce. Casus SLD przed i po 2005 roku*, [w:] *Partie polityczne w Polsce i w Europie. Struktury, funkcje, strategie w zmieniającym się otoczeniu*, red., A. Pacześniak, M. Winclawska, Wrocław-Toruń 2013) Autor nie podał w dokumentacji nazwy edytora, chodzi zapewne o krajowe wydawnictwo Echo. W przypadku lokowania rozdziałów w publikacjach zbiorowych (choć w tym przypadku nie wszystko zależy od autora części pracy zbiorowej), Habilitant publikował w różnych oficynach, wyjątek stanowi jedynie Wydawnictwo Politechniki Koszalińskiej gdzie opublikował aż 9 swoich rozdziałów, będąc jednocześnie redaktorem/współredaktorem 7 publikacji. Poza kilkoma wyjątkami, wymienione oficyny są ważne dla środowiska politologicznego.

Należy uświadomić sobie fakt, że lokowanie publikacji przez dr. M. Górkę jest trafne i przemyślane, a przy tym często oddaje specyfikę badawczą Autora. Warto dodać że w 2014 roku Habilitant otrzymał wyróżnienie za artykuł w czasopiśmie „e-Politikon”, przyznane przez Ośrodek Analiz Politologicznych Uniwersytetu Warszawskiego, za pracę: *The Meme as an Example of Carnivalized Internet Communication*.

Odnosząc się do objętości rozdziałów w pracach zbiorowych oraz artykułów naukowych, należy podkreślić, że oprócz kilku bardzo krótkich tekstów, które chyba nie powinny się znaleźć w cyklu (np., 3 ss. objętości rozdziału pt. M. Górka, *Carnavalesque elements in protests...*, czy 9 ss. w przypadku rozdziału pt. *Funkcjonowanie instytucji publicznych.....*), są także inne teksty ograniczone objętościowo (10 i 11 ss. w przypadku 4 rozdziałów). Ponadto w cyklu natrafiamy na opracowania dość obszerne (25 ss. W przypadku rozdziału pt. *Bezpieczeństwo narodowe. W centrum...*, 25 ss. rozdziału *Pozytywne i negatywne strony cyberprzestrzeni...* oraz 26 ss. rozdziału pt. *The defeat of the Arab Spring...*). Pozostałe teksty mieszczą się w przedziale 11–23 stron. Można zatem zauważyć, że wkład Habilitanta do opracowań jest, poza pewnymi skrajnościami, właściwy.

2.3 Tematyka badawcza

Dorobek naukowy Habilitanta można podzielić na trzy główne obszary:

- a) polityka bezpieczeństwa,
- b) rywalizacja polityczna,
- c) sztuka i polityka

Pierwszy zasadniczy obszar badań Habilitanta dotyczy zagadnień polityki bezpieczeństwa. Tu dorobek tworzy 38 artykułów (w tym sześć zagranicznych), które skupiają się przede wszystkim na poszukiwaniu odpowiedzi na pytanie o znaczenie państwa i jego instytucji wobec współczesnych zagrożeń oraz perspektywy funkcjonowania demokracji w warunkach coraz bardziej powszechnie występujących zagrożeń. Problematyce tej poświęcony jest artykuł pt. *Wolność czy bezpieczeństwo? Przyczynek do rozważań na przykładzie ustawy o działaniach antyterrorystycznych z dnia 10 czerwca 2016 roku* („e-Politikon”, 2016, nr 19), gdzie Autor na podstawie zapisów ustawy antyterrorystycznej z 2016 roku, podjął analizę wyznaczenia granicy pomiędzy prawem obywateli do wolności a jego ograniczeń wynikających z wdrażania procedur bezpieczeństwa.

Problem konfliktu reżimu zasad bezpieczeństwa z zakresem swobód obywatelskich, spotęgowany rosnącym zagrożeniem atakami terrorystycznymi, przyspiesza redefinicję priorytetów polityki bezpieczeństwa przez poszczególne państwa. Temu właśnie tematowi poświęcony jest artykuł *Moral and Legal Dilemmas of the New Polish Security Policy* (belgijski „European Review”, 2019, vol 2). Kolejnymi artykułami traktującymi o związkach między polityką a bezpieczeństwem są m.in. następujące:

- *Public sentiment after the terrorist attacks and their impact on the attitudes on Polish people* (współautor U. Soler, angielski „Security, Terrorism and Society”, 2017, nr 5).
- *Polityka antyterrorystyczna jako dylemat demokracji liberalnej* („Świat Idei i Poli-

tyki", 2017, nr 4);

Habilitant podjął i konsekwentnie kontynuował zainteresowania badawcze, o czym wspomniano w 1. części, w zakresie polityki bezpieczeństwa cybernetycznego, czego wyrazem są m.in. artykuły:

- *Cybersecurity as a challenge for modern State and society* („Acta Politica Polonica”, 2018, nr 2);
- *Technologia informacyjna w obszarze cyberbezpieczeństwa państwa i społeczeństwa* („Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej”, 2017, nr 5);
- *The Three Seas initiative as a political challenge for the countries of Central and Eastern Europe* (czeski „Politics in Central Europe”, 2018, vol. 2);
- *Cyber security strategy of the Visegrad Group countries* (czeski „Politics in Central Europe”, 2018, vol. 14/2);
- *Strategia Cyberbezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej w kontekście zagrożeń dla egzystencji państwa w XXI wieku* (rozdział w: *Partie i ugrupowania polityczne wobec polityki bezpieczeństwa Polski w XXI wieku. Założenia i realizacja wybranych programów politycznych*, red. M. Kamoła-Cieślik, Ł. Tomczak, Szczecin: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego 2017).

Należy odnotować też inne rozdziały i artykuły w dorobku naukowym Habilitanta, które można zaliczyć do obszaru badań polityki bezpieczeństwa, jak m.in.:

- *Czynniki społeczno-kulturowe a bezpieczeństwo publiczne w UE* (rozdział w: *Społeczne i kulturowe wymiary bezpieczeństwa*, red. Z. Danielewicz, Koszalin: Wydawnictwo Politechniki Koszalińskiej 2013);
- *Wybrane aspekty polityki cyberbezpieczeństwa Unii Europejskiej na przykładzie Europolu* („Przegląd Geopolityczny”, 2018, nr 25).

Habilitant prowadził też analizę funkcjonowania wywiadu i kontrwywiadu oraz znaczeniu tego typu służb w podejmowaniu procesów decyzyjnych przez środowiska polityczne wielu państw. Temu zagadnieniu poświęconych zostało dziewięć artykułów naukowych oraz dwie prace zbiorowe: *Służby wywiadowcze jako element polskiej polityki bezpieczeństwa* (red. M. Górka, Toruń, Wydawnictwo Adam Marszałek, 2016) oraz *Wywiad i kontrwywiad w polityce międzynarodowej na przełomie XX i XXI wieku* (red. M. Górka, Warszawa, Wydawnictwo Difin 2016) a także monografia pt. *Mossad. Porażki i sukcesy tajnych służb izraelskich* (Warszawa: Wydawnictwo Difin 2015).

Obok tematów związanych z funkcjonowaniem polityki bezpieczeństwa Habilitant badał też zagadnienia związane z procesem ewolucji postaw obywateli polegającym m.in. na zmianie zachowań społeczności, następujących w wyniku upowszechnienia cybertechnologii. Temu tematowi poświęcony jest m.in. artykuł pt. *Education of young people and children as a way of fighting against Internet hate, a form of cyber violence* („Journal of Educational Sciences”, 2017, nr 2/36).

W zakresie badań opisujących procesy rywalizacji politycznej dr M. Górka opublikował dwie monografie autorskie oraz 21 artykułów naukowych. Pierwszą z nich jest *Karnawał i media jako determinanty współczesnej polityki* (Koszalin: Wydawnictwo Politechniki Koszalińskiej 2015). W publikacji Autor eksponował elementy groteski, zabawy, ironii czy też profanacji wielu wartości, których to zjawisk, jak dowodzi w pracy, jest

coraz więcej we współczesnym życiu politycznym, szczególnie w okresie kampanii wyborczych. Druga monografia dotycząca rywalizacji politycznej: *PO-PiS-owa demokracja. Rywalizacja partyjna w latach 2005–2015*, ukazała się dwa lata później, również nakładem Wydawnictwa Politechniki Koszalińskiej. Jej treść stanowi podsumowanie wieloletnich zainteresowań badawczych polską sceną polityczną i stanowi kompleksową, politologiczną analizę kluczowych zjawisk jakie kształtowały polską scenę polityczną w okresie 2005–2015.

Problematykę opisanej wcześniej karnawalizacji życia politycznego Habilitant kontynuował w artykułach pt. *The „meme” as an example of carnivalized internet communication* (opublikowanym w 2014 roku w j. angielskim w kwartalniku politologicznym Ośrodka Analiz Politologicznych UW „e-Politikon”) oraz *Carnavalesque elements in protests of Belarusian opposition* (Vytautas Magnus University Press Kaunas, Litwa, 2014).

Opracowania podejmujące tematykę rywalizacji politycznej to m.in:

- artykuł *Ewolucja systemu partyjnego w województwie zachodniopomorskim w kontekście wyborów samorządowych* („Przegląd Zachodniopomorski”, 2014, nr 1);
- artykuł *Wybory w Rosji 2011 i 2012 roku. Zmiana czy stagnacja społeczno-polityczna?* („Wrocławskie Studia Politologiczne”, 2014, nr 16).

Wartym odnotowania nurtem w działalności naukowej Habilitanta, jest zagadnienie zastosowań cybertechnologii w życiu politycznym, szczególnie w kontekście rywalizacji wyborczej. W ten nurt badań wpisują się artykuły: *Zjawisko cyberpopulizmu na przykładzie Twittera Donalda Trumpa podczas kampanii prezydenckiej w 2016 roku* („e-Politikon”, 2017, nr 24) oraz *Cybertools of political competition in the U.S. presidential campaign of 2016* („Polish Political Science Yearbook”, 2018, vol. 47/4).

Inne obszary badawcze w dorobku M. Górki to przede wszystkim zagadnienia związane z przywództwem politycznym, szczególnie zaś znaczeniem zjawiska charyzmy. Temu zagadnieniu poświęcone zostały m.in. artykuły:

- *Partie populistyczne na przykładzie wyborów parlamentarnych w 2007 roku* (współautor D. Magierek, „Wrocławskie Studia Politologiczne”, 2012, nr 13);
- *Model przywództwa pseudocharyzmatycznego w wyborach parlamentarnych 2007 roku* („Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego Acta Politica”, 2012, nr 24);
- *Wizerunek lokalnego przywódcy we współczesnej instytucji samorządowej* („Przegląd Zachodniopomorski”, 2013, nr 4);

Pewne miejsce w dorobku naukowym dr. M. Górki zajmują też analizy poświęcone związkowi sztuki i polityki, które korespondują z zachodzącymi procesami politycznymi i stanowią ich zapis. Ilustruje to m.in. wspomniana autorska monografia pt. *Leopold Tyrmand - kontestator komunizmu. Rzeczywistość dekady stalinowskiej w zwierciadle Dziennika 1954 oraz prasy PRL* (Koszalin, Wydawnictwo Politechniki Koszalińskiej, 2014) oraz będąca kontynuacją tych analiz praca zbiorowa pt. *U brzegów Leopolda Tyrmanda* (ten sam wydawca rok później).

Wszystkie publikacje doktora M. Górki, które miałem możliwość przestudiować zasługują na wysoką ocenę. Precyzja wypowiedzi Autora, wartości poznawcze, jak i co

szczególnie ważne, twórczy wkład w doskonalenie teorii sprawiają, że spełniają one ustawowe kryteria w postępowaniu habilitacyjnym.

2.3 Pozostała aktywność naukowa

Dr M. Górka w latach 2015–2018 był uczestnikiem międzynarodowego projektu pt. „Grupa Wyszehradzka i Współpraca Środkoeuropejska” finansowanego przez Międzynarodowy Fundusz Wyszehradzki, który dotyczył analizy strategii bezpieczeństwa cybernetycznego państw V 4, czego efektem była monografia *Security, Foreign and European Policy of the Visegrad Group*, red. L. Cabada, Š. Waisová, Praga 2018.

W dorobku naukowym dr. M. Górki należy zauważyć i docenić udział w komitetach naukowych i organizacyjnych międzynarodowych oraz krajowych konferencji naukowych. Takich przypadków było 10. Dla młodego naukowca zaproszenie do takich gremiów jest niewątpliwie dużym wyróżnieniem i uznaniem jego dorobku oraz kompetencji merytorycznych.

Na uwagę zasługuje także udział Habilitanta w komitetach redakcyjnych czasopism naukowych (półrocznik „Racja Stanu. Studia i Materiały” wydawany przez instytut Studiów Międzynarodowych Uniwersytetu Wrocławskiego; półrocznik „Symboiae Europaeae” wydawany przez Wydział Humanistyczny Politechniki Koszalińskiej; kwartalnik „Politics in Central Europe” wydawany przez Wydział Politologii Uniwersytetu w Pradze – tu Członek Rady Naukowej). Dr M. Górka jest członkiem jednego zagranicznego i dwóch krajowych stowarzyszeń naukowych.

Warto zauważyć, że Habilitant był recenzentem dwóch książek, które opublikowane zostały w polskich czasopismach naukowych „Stosunki Międzynarodowe - International Relations” oraz „Studia Edukacyjne”.

2.4 Dorobek organizacyjny i dydaktyczny

Aktywność organizacyjna Habilitanta to wspomniane wcześniej prace w komitetach organizacyjnych konferencji naukowych. Jeśli chodzi o aktywność dydaktyczną, to z przedłożonej dokumentacji dowiadujemy się, że M. Górka był promotorem pomocniczym rozprawy doktorskiej Krzysztofa Kaczmarka. Przewód doktorski został otwarty decyzją Rady Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Szczecińskiego (promotor rozprawy – dr hab. Ryszard Tomczyk, prof. US), a 22 maja 2018 roku odbyła się publiczna obrona rozprawy doktorskiej pt. *Proces europeizacji Finlandii ze szczególnym uwzględnieniem Laponii. Doświadczenia społeczno-gospodarcze*.

Habilitant był też promotorem 89 prac magisterskich w ramach seminarium magisterskiego na kierunku Europeistyka Wydziału Humanistycznego Politechniki Koszalińskiej. Został też opiekunem Politologicznego Koła Naukowego na Wydziale Humanistycznym tejże uczelni. Działalność na tym polu zaowocowała pięcioma konferencjami naukowymi zorganizowanymi w koszalińskiej uczelni.

W komplecie załączonych materiałów zabrakło szerszych informacji dotyczących aktywności dydaktycznej Habilitanta, chciałbym na przykład wiedzieć jakiego rodzaju zajęcia dydaktyczne prowadził M. Górka, na jakich kierunkach, czy był promotorem prac licencjackich, itd. Tego w załączonej dokumentacji nie znalazłem.

Z załączonych materiałów niestety nie wynika, aby odbył staże w zagranicznych i krajowych ośrodkach naukowych lub akademickich.

2.5 Umiejdzynarodowienie

Doktor Marek Górka opublikował 13 tekstów w języku angielskim z czego 6 ukazało się poza granicami kraju. Na umiejdzynarodowienie dorobku Habilitanta składa się też udział w 8 konferencjach międzynarodowych, z czego 4 odbyły się poza granicami kraju (Grecja, Litwa, Słowacja).

Ponadto istotnym komponentem umiejdzynarodowienia aktywności naukowo-badawczej M. Górki jest wspomniany już powyżej udział w projekcie „Grupa Wyszehradzka i Współpraca Środkowoeuropejska” finansowanym przez Międzynarodowy Fundusz Wyszehradzki.

Konkluzja generalna

Przedstawiona powyżej ocena głównego osiągnięcia naukowego autorstwa dr Marka Górki – monografii pt. *Istota bezpieczeństwa cybernetycznego w polityce państw Grupy Wyszehradzkiej w latach 2013–2017* oraz dorobku naukowego, organizacyjnego i dydaktycznego, pozwala bez większych wątpliwość stwierdzić, że Habilitant spełnia warunki stawiane przez ustawę o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki z dnia 14 marca 2003 r.

Stąd też przedłożone do recenzji w związku z postępowaniem habilitacyjnym główne osiągnięcie naukowe wraz z pozostałym dorobkiem naukowym, organizacyjnym i dydaktycznym dr Marka Leszka Górki powinno stać się podstawą do dalszego procedowania w przewodzie habilitacyjnym.

Szczecin, 20.02.2020.

